

Asia: VN/4219/2023

Lausuntopyyntö peruspankkipalvelu- ja luottolaitoslainsäädännön muutostarpeista

I Peruspankkipalvelut, käteisen saatavuus ja käytettävyys

Ovatko yllä mainittuihin peruspankkipalveluihin kuuluvat palvelut, joita pankeilla on velvollisuus tarjota kuluttaja-asiakkaille, riittäviä? Tulisiko joistain ko. palveluista luopua vai tulisiko niitä lisätä? Jos kyllä, mitä?

Peruspalveluihin määriteltävät yksittäiset palvelut ovat Vanhustyön keskusliiton (jatkossa VTKL) mielestä riittäviä ja muodostavat hyvän perustason. Peruspankkipalvelut tulee säilyttää ennallaan.

Pankkipalvelut ja maksamisen välineet ovat viime vuosien aikana kehittyneet ja digitalisoituneet voimakkaasti. Elämmeikin pankkipalveluiden muutosvaihetta, jossa osa ikääntyneistä asiakkaista ei pysty tai osaa käyttää digitaalisia palveluita.

Käteisen nostaminen ja tallettaminen ovat edelleen tarpeellisia palveluita osalle ikääntyvää väestöä. Ne tulee säilyttää peruspankkipalveluina. Peruspankkitilin avaaminen on tärkeä palvelu ihmisten yhdenvertaisen kohtelun kannalta, vaikka kysymys harvemmin koskettaa ikääntyneitä ihmisiä. Heillä on pääsääntöisesti entuudestaan pankkitili tai tilejä.

VTKL on valtakunnallinen keskusjärjestö, jonka tarkoituksena on edistää vanhusten ja ikääntyneiden ihmisten hyvinvointia ja osallisuutta sekä parantaa heidän elinolojaan ja arjen turvallisuutta. VTKL edistää myös ikääntyvän väestön vanhuuteen varautumista. VTKL:lla on yli 300 jäsenyhteisöä, jotka toimivat ikääntyneiden ihmisten ja vanhusten hyväksi eri tavoin. Tällä lausunnossaan VTKL tarkastelee kysymyksiä erilaisten ikääntyvien ihmisten näkökulmasta.

Ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain (vanhuspalvelulaki) 3 §:n mukaan ikääntyneellä väestöllä tarkoitetaan vanhuuseläkkeeseen oikeuttavassa iässä olevaa väestöä. Iäkkäällä henkilöllä tarkoitetaan henkilöä, jonka fyysinen, kognitiivinen, psyykinen tai sosiaalinen toimintakyky on heikentynyt korkean iän myötä alkaneiden, lisääntyneiden tai pahentuneiden sairauksien tai vammojen vuoksi taikka korkeaan ikään liittyvän rappeutumisen johdosta.

Ovatko peruspankkipalveluiden saatavuus ja laatu tällä hetkellä riittäviä (tilien ja maksupalveluiden saatavuus, konttoreiden aukioloajat, muut palveluajat, henkilökohtaisten ja sähköisten palveluiden saatavuus ja käytettävyys, jne.)?

Suuri osa ikääntyneestä väestöstä huolehtii raha-asioistaan ja taloudestaan pääasiassa digitaalisesti, ilman vaikeuksia tai tarvetta esimerkiksi asiointiin konttorissa. Kun kuitenkin kyse on jokapäiväiseen elämään liittyvistä välttämättömistä asioista (laskujen maksu, rahan käyttö) korostuu tarve huolehtia palveluiden järjestämisestä myös niiden osalta, jotka eivät pysty siirtymään digitaalisten palveluiden piiriin.

VTKL:lle tulleiden yhteydenottojen ja jäsenyhteisöjen kautta saatujen tietojen mukaan ikääntyneet ihmiset kokevat pankkipalveluiden tason edelleen heikentyneen. Käytännössä palvelut tuottamistapa on muuttunut huomattavasti. esim. konttoreista on suurelta osin luovuttu, asiointi edellyttää ennakkovarausta, asioiden hoito puhelimella edellyttää tunnistautumista jne. Erilaisia uusia asiointitapoja on vastaavasti lisätty, joten palveluita on saatavilla, mutta erilaisessa muodossa kuin ennen. Suuri osa palveluista on digitalisoitu.

Tarve asioida pankissa henkilökohtaisesti on kuitenkin tärkeä monelle ikääntyneelle. Asiointia haittaa tai estää suppeat aukioloajat, ajanvarausvaatimus tai harva konttoriverkosto, erityisesti maaseudulla tai pienemmissä kaupungeissa. Myös puhelinasiointi koetaan haastavana, sillä se edellyttää tunnistamista, joka juuri saattaa olla ongelmallinen, joutuu jonottamaan tai takaisinsoitto tulee asiakkaalle epäsopivaan aikaan.

VTKL:n koordinoimassa SeniorSurf-toiminnassa, (<https://seniorsurf.fi/>), jossa tarjotaan digineuvontaa ikäihmisille, nousee suurimpana haasteina digitaalisten laitteiden käyttöön liittyvät ongelmat. Monella ikääntyneellä ongelmat digilaitteiden käytössä estävät digipalveluiden käytön. Ongelmia voi olla esimerkiksi tunnuslukulaitteen toiminnassa, sormenjälkitunnistuksessa, pyyhkäisytoiminnoissa tai kahden sovelluksen välillä liikkumisessa.

Pankkien järjestämän heidän omia palveluitaan koskevan neuvonnan (ja pankkisovelluksen käyttämisen) piiriin pääsemiseksi tarvitaan ennen kaikkea neuvontaa digitaalisten palveluiden käytön mahdollistamiseksi. Tähän on ottanut kantaa myös Vanhusasiavaltuutetun toimisto suosituksissaan tulevalle hallituskaudelle (vanhusasia.fi).

Asiakaspalvelun resursointiin konttoreissa ja puhelinpalvelussa tulee kiinnittää huomiota. Ikääntyneelle saattaa olla raskasta jonottaa pitkiä aikoja kummassa tahansa. Pelkällä ajanvarauksella toimiminen voi johtaa haasteisiin esimerkiksi kuljetuspalveluiden vuoksi

Onko peruspankkipalveluiden hinnoittelu kuluttaja-asiakkaille käsityksenne mukaan oikeasuhtaista?

Hinnoittelu ei tällä hetkellä ole oikeasuhtaista tai kohtele asiakkaita yhdenvertaisesti. Ikääntyneiden eläketulot ovat palkansaajien tuloja vähäisemmät, joten pankkikulut rasittavat heidän talouttaan suhteellisesti työssäkäyviä enemmän.

Pankkipalveluiden hinnoittelu tulisi olla yhdenvertainen ja kohtuullinen eri asiointitavoista huolimatta. On arvioitava, onko kohtuullista laskuttaa useita euroja per kerta konttori- tai maksukuorimaksusta tai paperisesta tiliotteesta. Ikääntyneille voisi tarjota kohtuuhintaisia palvelupaketteja näistä palveluista. Asiakkaalla on yleensä hyvät perusteet siihen, ettei hän ei käytä digitaalisia palveluita. Vaikka pankissa asiointiin palvelumaksuja tai erilaisten maksutapojen hinnoittelua kohtuullistettaisiin, emme usko digipalveluita käyttävän muun väestön palaavan enää muihin kuin digitaalisiin palveluihin.

Onko peruspankkipalveluita vastaavien palveluiden hinnoittelu yrityksille ja muille yhteisöille (kuten yhdistykset) käsityksenne mukaan oikeasuhtaista?

Ei täysin. Hinnoittelu ja käteisen tallettamisen hankaluus on saattanut osaltaan vähentää käteisen hyväksyttävyyttä maksuvälineenä. Yrityksille tulisi olla taloudellisesti järkevää pitää käteiskassaa. Yrityksen käyttämien käteispalveluiden hinnoittelulla voidaankin välillisesti varmistaa kuluttaja-asiakkaan osalta peruspankkipalveluiden toteutumista.

Hinnoittelu rasittaa myös yleishyödyllistä toimintaa harjoittavia pieniä yhdistyksiä ja säätiöitä.

Tällä hetkellä luottolaitoksilla on velvoite tarjota peruspankkipalveluita kuluttajille. Onko tämä peruspankkipalveluiden tarjoamisvelvoite riittävä vai tulisiko velvoitetta laajentaa myös muita toimijaryhmiä koskevaksi (esimerkiksi yhdistykset, mikro- ja pienyritykset, muut yritykset)?

Olisi laajentaa tarjoamisvelvoitetta.

Tulisiko pankeille asettaa tietty asiakaspalveluvelvoite (esimerkiksi edellytys asiakkaiden tiedusteluihin vastaamiseen tietyssä aikataulussa)? Tulisiko velvoite asettaa pelkästään peruspankkipalveluihin, joihinkin muihin palveluihin vai kaikkiin pankkipalveluihin liittyen?

Peruspankkipalveluihin tulisi lisätä velvoite saada vastaus kohtuullisessa ajassa. Erilaisia asiointikanavia tulisi olla saatavilla eri käyttäjäryhmien tarpeisiin. Harkittavaksi voisi tulla myös hyväksi havaittujen tuki- ja neuvontapalveluiden käytön lisääminen itsesääntelyn keinoin, lisäämällä ikäystävällisiä palveluita Hyvään pankkitapaan. Erillinen neuvontapuhelin ikääntyneille on esimerkiksi koettu hyväksi neuvontapalveluksi.

Mahdollisia muita huomioita?

VTKL kiinnittää huomiota siihen, että pankkipalveluiden suunnittelussa ja toteuttamisessa, kuten muissakin välttämättömissä asiakkaille tarjottavissa palveluissa tulee kiinnittää erityistä huomiota ikääntyvien ihmisten tarpeisiin, ikäystävälliseen palveluiden muotoiluun, esteettömiin ja saavutettavaan palveluihin. Peruspankkipalvelut ovat asiakkaille välttämättömiä ja hän maksaa niistä.

Digitaalisia palveluita tulisi kehittää ja suunnitella yhdessä iäkkäiden kanssa käytettävyyden varmistamiseksi. EU:n Neuvosto kehottaa jäsenmaita ja komissiota, toimivaltansa puitteissa, vahvistamaan sosiaalista osallisuutta ja sukupolvien välistä solidaarisuutta, sisällyttämään ikääntymisen kaikkiin politiikanaloihin ja ottamaan ikääntyneet henkilöt ja erityisesti ikääntyneet naiset mukaan kaikkiin päätöksentekoprosesseihin, jotka vaikuttavat heidän elämäänsä. Ikääntyneiden hyvinvoinnin parantaminen digitalisaation aikakaudella: neuvoston päätelmät - Consilium (europa.eu)

Tarvitaan edelleen myös lisää tiedottamista siitä, missä ja miten pankkiasioita voi hoitaa, esim. nostaa käteistä ja miten maksaa laskuja. Pankeilla on tarjolla laajasti erilaisia tuki- ja neuvontapalveluita. Useimmat niistä ovat asiakkaiden saatavilla etäpalveluina tai edellyttävät asiakkaan tunnistautumista verkkopankkitunnuksin.

(<https://www.fine.fi/oppaat/julkaisu/ikaihminen-pankkipalvelut>). Malleja voisi liittää mukaan esimerkkeinä hyvään pankkitapaan tuki- ja neuvontapalveluiden toteuttamisesta.

Myös itse pankkisovelluksia ja verkkopankkien käyttöä koskeva neuvonta on tärkeää, ja sen yhteydessä tulisi olla mahdollisuus laitteiden testaamiseen ja laskun maksamiseen testiympäristössä koettaisiin hyödylliseksi. Sovellusten selkeys ja yksinkertainen sisältörakenne auttaisi epävarmempaa käyttäjää. Asiointitapojen ei tulisi edellyttää asiakasta hankkimaan omalla kustannuksellaan laitteita, joita tämä ei käytä muutoin muuhun. Tunnistautuminen ajanvarauksessa ja neuvonnassa on usein este, sillä tunnistautumisvaihtoehtojen käytettävyys koetaan huonoksi.

Väestö Suomessa ikääntyy syntyvyyden alenemisen ja eliniän pitenemisen johdosta merkittävästi. Vuoden 2025 lopussa Suomessa yli 65-vuotiaita olisi ennusteen mukaan noin 24 % ja tästä ryhmästä yli 75- vuotiaita noin 12 %. Vuonna 2035 osuudet tulevat olemaan noin 25 % ja 14% väestöstä (Sosiaali- ja terveysalan tilastollinen vuosikirja 2022, Julkari.fi). Ikääntymisen fysiologiset vaikutukset vaikuttavat esimerkiksi ikääntyneen ihmisen aistitoimintoihin, hahmottamiseen, muistamiseen ja muihin kognitiivisen toimintakyvyn osa-alueisiin, minkä vuoksi nämä seikat tulee huomioida palveluiden kehittämisessä. Ikääntymiseen liittyvät fysiologiset muutokset ja liikuntaharjoittelu (kaypahoito.fi), Ikääntymisen vaikutukset elimistöön - Terveysverkko, Mitä toimintakyky on? - THL)

Jos digitaaliset palvelut osoittautuvat asiakkaalle ylitsepääsemättömiksi, se saattaa johtaa lakia, pankkien käyttöehtoja ja asiakkaan turvallista asiointia rikkovaan toimintaan, kuten epäviralliseen pankkitunnusten luovuttamiseen ulkopuolisille. Ei voida lähteä oletuksesta, että kaikilla ikääntyneillä on luotettava läheinen, joka voi auttaa. On myös epäselvää, kestäkö edunvalvontajärjestelmä sen, että jokainen digipalveluiden ulkopuolelle jäävä olisi edunvalvonnan piirissä.

Ovatko käteisnostopalvelut riittäviä ja kohtuuhintaisia?

Ks. aiempi vastaus.

Ovatko käteistalletuspalvelut riittäviä ja kohtuuhintaisia?

Ks. aiempi vastaus.

Miten näette käteispalveluiden kehittyvän tulevaisuudessa ja kuinka niiden riittävä saatavuus voitaisiin turvata?

Käteispalveluiden käyttö on toistaiseksi turvattava, sillä osa ikääntyneistä käyttää vielä käteistä rahaa. Lisäksi tulee huomioida erilaiset tietoturvaohjat ja pelko poikkeusoloista, jotka saattavat joidenkin kohdalla olla este käteisen käytöstä luopumiselle.

Jos käteisen nostopalveluiden tarjoamiselle asetettaisiin tarkennettu velvoite, millaisia kriteerejä sille pitäisi asettaa (esim. konttoripalveluiden saatavuus, automaattien lukumäärä, maantieteellinen kattavuus)?

Maantieteelliseen kattavuuteen tulee kiinnittää huomiota. Palveluverkoston sijaintiin tulee kiinnittää huomiota erityisesti maaseudulla ja pienissä kaupungeissa, kun esimerkiksi myymäläverkosto harvenevat. Hinnoittelun osalta viitataan aiemmin toteamaamme.

Jos käteisen talletuspalveluiden tarjoamiselle asetettaisiin tarkennettu velvoite, millaisia kriteerejä sille pitäisi asettaa (esim. konttoripalveluiden saatavuus, automaattien lukumäärä, maantieteellinen kattavuus)?

Ks. edellinen vastaus.

Mahdollisia muita huomioita?

lääkäiden, toimintakyvyltään rajoittuneiden ihmisen kohdalla nousee esille kysymys digipalveluiden käytöstä myös toiselta kannalta. Esimerkiksi muistisairauden edetessä palveluiden käyttö onnistuu enää vain avustetusti tai osittain / kokonaan toisen henkilön toimesta. Asioita saatetaan hoitaa asiakkaan pyynnöstä hänen luovuttamillaan tunnuksilla, vastoin pankkikorttien käyttöehtoja pankkien ohjeita. Näiden tilanteiden varalle tarvitaan selkeitä ohjeita ja toimintamalleja.

Hyväksytäänkö käteistä maksuvälineenä riittävästi?

Pääosin kyllä.

Miten näette käteisen käytettävyyden kehittyvän jatkossa ja kuinka sen hyväksyttävyyttä maksuvälineenä voitaisiin turvata?

Jatkossa tarvitaan käteisen rahan käyttämistä. Ks. edelliset vastaukset.

Jos käteisen hyväksynnälle maksuvälineenä asetettaisiin velvoite, tulisiko se asettaa kaikille kaupoille/yrityksille vai vain osalle niistä (esim. päivittäistavarakaupoille asetettaisiin velvoite, erityistavarakaupalle ei)?

Asia edellyttää selvitystä, sillä erityistavarakaupassakin asiointia tarvitaan, mm. apteekkiasiointi.

Mahdollisia muita huomioita?

-

Tulisiko käteisautomaattipalvelujen tarjoamisesta tehdä Suomessa toimilupaa tai palveluntarjoajan rekisteröintiä edellyttävää toimintaa?

-

II Asiakkaansuoja pankkipalveluissa

Jos hyvän pankkitavan säännöstä olisi näkemyksenne mukaan kehitettävä, miten sitä tulisi kehittää?

Hyvään pankkitapaan voisi sisällyttää pankin henkilökunnan riittävän koulutuksen edellytyksen lisäksi asiakkaille annettava neuvonta erilaista asiointimahdollisuuksista ja sovellusten käyttämisestä turvallisesti testiympäristössä.

Lisäksi palveluiden kehittäminen ja toteuttaminen ikäystävällisesti asiakasryhmiä tai heitä edustavia järjestöjä kuulemassa olisi suositeltavaa.

Olisiko hyvän pankkitavan sisältöä syytä täsmentää lain tasolla esimerkiksi ei-tyhjentävällä luettelolla tietyistä seikoista, joita hyvään pankkitapaan erityisesti kuuluu tai jotka ovat hyvän pankkitavan vastaisia (vrt. kuluttajansuojalain 7 luvun 13 §:ssä säädetty hyvä luotonantotapa)?

Esimerkiksi edellytys arvioida palveluita ikäystävällisesti, eri käyttäjäryhmät huomioiden, voisi olla sisällytetty lakiin.

Mitä eri elementtejä hyvään pankkitapaan tulisi katsoa kuuluvaksi? Täydentäisikö hyvä pankkitapa muihin palveluihin (kuten luotonanto ja sijoituspalvelut) liittyvää sääntelyä? Entä tulisiko hyvän pankkitavan kautta pyrkiä esimerkiksi ohjaamaan pankkien asiakaspalvelun laadun tai saatavuuden vähimmäistasoa?

Ks. edelliset vastaukset. Hyvässä pankkitavassa voisi nostaa esille esimerkin omaisesti hyväksi havaittuja toimintamalleja. Pankit ovat monin paikoin jo toteuttaneet toimenpiteitä, joilla on helpotettu ikääntyvien asiointia, mm. senioripuhelinneuvonta jne.
(<https://www.fine.fi/oppaat/julkaisu/ikaihmissen-pankkipalvelut.html>)

Millä tavalla eri asiakasryhmät tulisi huomioida hyvässä pankkitavassa (esim. kuluttajat, pienyrittäjät, ei-kaupalliset yhdistykset, muut yritykset ja yhteisöt)?

-

Hyvän pankkitavan säännöksestä ei ilmene, mikä on hyvän pankkitavan suhde muihin vastaavan tyyppisiin säännöksiin, kuten kuluttajansuojalain mukaiseen hyvään luotonantotapaan (kuluttajansuojalain 7 luvun 13 §). Mikä asema hyvällä pankkitavalla tulisi olla suhteessa muuhun lainsäädäntöön kuin luottolaitoslakiin?

-

Tulisiko hyvän pankkitavan mukaisuutta arvioida ainoastaan luottolaitoksen toiminnan kannalta kokonaisuutena vai tulisiko sen selkeämmin koskea veloitteena myös yksittäisissä asiakas- ja sopimussuhteissa kokonaan tai joiltakin osin?

-

Muita huomioita hyvän pankkitavan säännöksen ajantasaisuudesta ja jatkokehittämistarpeista?

-

Onko luottolaitoslakiin sisältyvä markkinointisäännös selkeä suhteessa muuhun markkinointia koskevaan sääntelyyn vai voisiko luottolaitoslakiin sisältyvän markkinointisäännöksen suhdetta muuhun lainsäädäntöön selkeyttää? Jos kyllä, miten?

-

Onko nykymuotoinen yleisluontoinen markkinointisäännös tarkoituksenmukainen nykyisen tyyppisessä muodossa vai tulisiko siihen sisältyvien veloitteiden sisältöä jollakin tavalla tarkentaa säännöksessä? Jos kyllä, miten?

-

Onko nykyinen sopimusehtoja koskeva yleisesti ottaen riittävän selkeä sekä luottolaitoksen että asiakkaan näkökulmasta? Tulisiko säännöstä täsmentää? Jos kyllä, koskeeko sääntelyn täsmentämistarve ainoastaan säännöksen sanamuotoa vai myös asiasisältöä?

-

Sopimusehtoja koskevassa säännöksessä määritellään, minkä tyyppiset ehdot luottolaitosten sopimuksissa on katsottava kohtuuttomiksi. Kohtuuttomuuden arvioinnissa on keskeistä, millä tavalla sopimusehto vaikuttaa asiakkaan oikeuteen ryhtyä sopimussuhteeseen muun elinkeinonharjoittajan kanssa. Lisäksi kiellettyjä ovat sopimusehdot, jotka eivät kuulu luottolaitoksen toimintaan. Kohdistuuko säännös näkemyksenne mukaan oikean tyyppisiin sopimusehtoihin tarkoituksenmukaisella tavalla? Rajoittaako säännös joitakin sopimusehtoja liikaa? Minkä tyyppiset sopimusehdot tulisi tässä tapauksessa jättää säännöksen soveltamisen ulkopuolelle? Jättääkö säännös katveeseen ongelmalliseksi havaittuja sopimusehtoja? Minkä tyyppiset sopimusehdot tulisi tässä tapauksessa sisällyttää säännöksen piiriin?

-

Sopimusehtosäännös koskee nykyisessä muodossaan kaikkia asiakasryhmiä. Tulisiko eri asiakasryhmät (esimerkiksi kuluttajat, pienyritykset, yhdistykset, muut yritykset ja yhteisöt) huomioida kohtuuttomuuden arvioinnissa tarkemmin? Jos kyllä, miten?

-

Mahdollisia muita havaintoja ja huomioita sopimusehtoja koskevasta säännöksestä?

-

Luottolaitoslain 15 luvun 3 §:n 2 momentissa säädetään luottolaitoksen velvollisuudesta toimittaa vakiosopimusehdot Finanssivalvonnalle. Onko voimassa oleva säännös toimiva erityisesti niissä tilanteissa, joissa luottolaitos toimii rajat ylittävästi sivuliikerakenteella?

-

Mahdollisia muita havaintoja ja huomioita luottolaitosten asiakkaansuojaan liittyvästä sääntelystä (erityisesti LLL 15 luku) ja sääntelyn kehittämistarpeista?

-

1. Laki luottolaitostoiminnasta (610/2014, luottolaitoslaki)

Luottolaitoslain 5 luvun 1 ja 2 §:ssä säädetään talletuspankille ja luottoyhteisölle sallitusta liiketoiminnasta. Huomioitanne säännöksen ajantasaisuudesta ja jatkokehittämistarpeista?

-

Luottolaitoslain 5 luvun 9 §:ssä säädetään, että luottolaitoksella on oltava Suomessa pääkonttori ja vähintään yksi kiinteä toimipaikka. Huomioitanne säännöksen ajantasaisuudesta ja jatkokehittämistarpeista?

-

Luottolaitoslain 5 luvun 3 ja 4 §:ssä säädetään kiinteistöomistuksia koskevista rajoituksista. Huomioitanne säännöksen ajantasaisuudesta ja jatkokehittämistarpeista, ottaen huomioon myös luottolaitosten mahdollisuus sijoittaa kiinteistöomaisuuteen kiinteistörahastojen kautta?

-

Luottolaitoslain 5 luvun 5 ja 6 §:ssä säädetään poikkeuksista omien osakkeiden hankinta- ja rahoituskieltoon. Miltä osin nämä säännökset ovat edelleen tarpeellisia ottaen huomioon omien osakkaiden rahoituskiellon sisältyminen EU:n vakavaraisuusasetukseen?

-

Luottolaitoslain 7 luvun 7 §:ssä säädetään yleisestä velvoitteesta pitää saatavilla internetsivuillaan selostus siitä, miten luottolaitos noudattaa hallinto- ja ohjausjärjestelmiä koskevia vaatimuksia. Lain 8 luvun 15 §:ssä puolestaan säädetään palkitsemisjärjestelmiä koskevasta julkistamisvaatimuksesta.

Pörssilistattuja luottolaitoksia koskevat myös listayhtiöiden hallinnointikoodista ilmenevät suositukset mm. tietojen nähtävillä pitämisestä. Keskuskauppakamari on julkaissut kannanottonaan suosituksen siitä, että suurimmat listaamattomat yhtiöt noudattaisivat soveltuvin osin pörssiyhtiöille annettua

hallinnointikoodia.

Yleisten havaintojen perusteella erityisesti ei-pörssilistattujen luottolaitosten hallintojärjestelmästä ja palkitsemisesta julkistettavien tietojen sisällössä on vaihtelua.

Mitä kehittämistarpeita hallinto- ja ohjausjärjestelmiä koskevien tietojen julkistamiseen velvoittavassa sääntelyssä on tällä hetkellä? Onko nykytila riittävä?

-

Voimassa olevassa lainsäädännössä ei ole säädetty veloitteesta arvioida luottolaitoksen johtoon kuuluvien henkilöiden sopivuus ja luotettavuus viranomaisen toimesta ennen valintapäätöksen tekemistä (ns. ex ante -arviointi). Näin ollen johdon sopivuuden ja luotettavuuden arvioinnin valvonta on luonteeltaan lähtökohtaisesti jälkikäteisvalvontaa. Ellei tuleva luottolaitosdirektiivi harmonisoi tätä kysymystä kaikissa EU-maissa, tulisiko Suomessa siirtyä luotettavuuden ja sopivuuden arviointiin liittyen ennakkolliseen viranomaisvalvontaan?

-

Hallintoneuvostot ovat tyypillisiä toimielimiä erityisesti osuuspankeissa. Hallintoneuvoston yleisenä tehtävänä on valvoa hallituksen ja toimitusjohtajan hoitamaa luottolaitoksen hallintoa. Hallintoneuvosto voi lain mukaan antaa hallitukselle ohjeita asioissa, jotka ovat laajakantoisia tai periaatteellisesti tärkeitä. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan hallintoneuvoston jäseniin ei nimenomaisesti sovelleta luottolaitoslainsäädännön mukaisia luotettavuus- ja sopivuusvaatimuksia, ellei hallintoneuvostolle ole annettu hallitukselle kuuluvia tehtäviä. Toisaalta luottolaitosten hallinto- ja ohjausjärjestelmiltä yleisesti ottaen edellytetään kattavuutta ja oikeasuhtaisuutta, joilla varmistetaan luottolaitoksen johtaminen tehokkaasti ja varovaisten liikeperiaatteiden mukaisesti (LLL 7:1). Tulisiko luottolaitosten hallintoneuvostojen jäsenten kuulua luottolaitoslain perusteella jonkin tyyppisen luotettavuus- ja sopivuusarvioinnin piiriin siitä riippumatta, onko hallintoneuvostolle annettu luottolaitoslain ja yhteisöläinsäädännön mukaan hallitukselle kuuluvia tehtäviä?

-

Mahdollisia muita huomioita ja kehitysehdotuksia luottolaitoslakiin liittyen? Huom! Luottolaitoslain 15 lukuun liittyviin seikkoihin pyydetään vastaamaan edellä osiossa II.

-

2. Laki kiinnitysluottopankeista ja katetuista joukkolainoista (151/2022, kiinnitysluottopankkilaki)

Kiinnitysluottopankkitoimintaan liittyvien johdannaisten käytöstä säädetään kiinnitysluottopankkilain 26 §:ssä (sallitut johdannaissopimukset) ja 24 §:n 5 momentissa (johdannaissopimusten vaikutus katepoolin arvonlaskentaan). Onko johdannaisiin liittyvää sääntelyä tarpeen tarkentaa lain tasolla?

-

Voimassa olevaa kiinnitysluottopankkilakia valmisteltaessa tunnistettiin yhdeksi sääntelyn kehittämismahdollisuudeksi väliluottotoimintamallin laajentaminen siten, että väliluoton velallisena voisi olla myös muualla ETA-alueella kuin Suomessa sijaitseva luottolaitos, kun tämä kuuluu kiinnitysluottopankin kanssa samaan konsolidointiryhmään tai talletuspankkien yhteenliittymään (ks. HE

203/2021 vp, s. 41–42). Tällaista ehdotusta ei kuitenkaan voitu sisällyttää hallituksen esitykseen asian vaatiman jatkovalmistelutarpeen vuoksi. Olisiko tämän kaltaisen lainsäädännön jatkoselvittäminen edelleen ajankohtaista? Jos kyllä, olisiko tällaiselle sääntelylle konkreettista tarvetta joko nyt tai lähitulevaisuudessa?

-

Kiinnitysluottopankkilain 38 §:ssä säädetty säännöllinen tiedonantovelvollisuus ja 36 §:ssä säädetty viranomaisraportointivelvollisuus poikkeavat erityisesti siten, että markkinoille suunnatussa säännöllisessä tiedottamisessa katettujen joukkolainojen liikkeeseenlaskijan on katepooliin sisältyvien vakuuksien osalta eroteltava asuntoyhteisöluotot (mukaan lukien niin sanotut taloyhtiölainat) muista asuntoluotoista, mutta vastaavaa velvollisuutta eritellä asuntoyhteisöluotot ei ole viranomaisraportoinnissa. Tulisiko asuntoyhteisöluotot jatkossa eritellä myös viranomaisraportoinnissa?

-

Ovatko nykyiset viranomaisraportointi- ja julkistamisvelvoitteet katepoolin sisällöstä ja katettujen joukkolainojen keskeisistä ominaisuuksista riittävät vai onko niitä syytä laajentaa joko pankkivalvonnallisista tai katettujen joukkolainojen markkinoihin liittyvistä syistä?

-

Mahdollisia muita huomioita ja kehitysehdotuksia kiinnitysluottopankkilakiin liittyen?

-

1. Laki talletuspankkien yhteenliittymästä (599/2010, yhteenliittymälaki, TYL)

Kuinka yhteenliittymien jäsenluottolaitosten ja keskusyhteisön välinen keskinäinen vastuu nykysääntelyn mukaan näkemyksenne mukaan toimii?

-

Olisiko keskusyhteisön ja jäsenten välistä keskinäiseen vastuuseen liittyvää sääntelyä tarpeen kehittää? Olisiko keskinäistä vastuuta perusteltua syventää tai rajata nykyisestä? (TYL 5 luku)

-

Tulisiko yhteenliittymän yhteisvastuuta selkeyttää keskusyhteisön tai sen jäsenluottolaitoksen konkurssitilanteissa? Olisiko ryhmäkonkurssi tarkoituksenmukainen vaihtoehto? Tulisiko yhteisvastuuta muuttaa keskusyhteisön tai jäsenluottolaitoksen konkurssitilanteissa lisämaksuvelvollisuutta laajemmaksi yhteisvastuuksi?

-

Mahdollisia kommentteja yhteenliittymän yhteisvastuusta kriisinratkaisun näkökulmasta:

-

Muut mahdolliset huomiot yhteenliittymän yhteisvastuusta:

-

TYL 17 §:ssä säädetään keskusyhteisön ohjeidenanto-oikeudesta. Säännöksen perusteella keskusyhteisöllä on oikeus antaa jäsenluottolaitoksilleen ohjeita maksuvalmiudesta ja vakavaraisuudesta sekä näihin liittyvien riskien hallinnasta, luotettavasta hallinnosta, sisäisestä valvonnasta ja ryhmittymän tilinpäätösperiaatteista. Ovatko nämä aihealueet riittävät keskusyhteisön tehtävien ja kansallisen ja EU-sääntelyn näkökulmasta sekä yhteenliittymän (sekä keskusyhteisö että jäsenluottolaitokset) tehokkaan toiminnan näkökulmasta?

-

TYL 17 §:ssä säädetään, että keskusyhteisö voi lisäksi antaa yhteenliittymän toimintaa koskevia yleisiä toimintaperiaatteita noudatettavaksi yhteenliittymän kannalta merkittävässä toiminnassa. Havaintojanne säännöksen toimivuudesta ja sen mahdollisista kehittämistarpeista? Olisiko toimintaperiaatteiden ja TYL 17.1 §:n mukaisten ohjeiden keskinäistä roolia tarpeen selkeyttää?

-

Mikä on pankkivalvojan (Finanssivalvonta/EKP) rooli yhteenliittymälain mukaisten ohjeiden ja toimintaperiaatteiden antamisessa tällä hetkellä käytännössä? Miten tätä roolia tulisi mahdollisesti kehittää?

-

EU:n vakavaraisuusasetuksen ((EU) No 575/2013) 10 artiklassa säädetään niistä edellytyksistä, joiden täyttyessä pankkivalvoja voi antaa poikkeuksen yhteenliittymään kuuluvalla luottolaitokselle jättää soveltamatta tiettyjä vakavaraisuusvaatimuksia yksittäisen luottolaitoksen tasolla. Miten yhteenliittymälain mukainen ohjaus- ja valvontamekanismi tästä näkökulmasta toimii ja onko tässä aihealueessa kehittämistarpeita?

-

Voimassa olevassa lainsäädännössä yhteenliittymän keskusyhteisöllä ei ole varsinaisia ohjaus- ja valvontakeinoja ryhmittymän sisäisiin yritysjärjestelyihin, lukuun ottamatta keskusyhteisön oikeutta hyväksyä jäsenluottolaitoksen sääntömuutokset. Ottaen huomioon ryhmittymien sisäinen rakennekehitys, tulisiko sääntelyä kehittää tästä näkökulmasta (esimerkiksi edellyttämällä sulautumisilta, jakautumisilta ja muilta yritysjärjestelyiltä keskusyhteisön puoltavaa lausuntoa)?

-

Ovatko keskusyhteisön nykyisen lainsäädännön mukaiset ohjaus- ja valvontakeinot selkeät ja riittävät vai tulisiko niitä edelleen kehittää ryhmittymän tehokkuuden, tarkoituksenmukaisen toiminnan tai muusta näkökulmasta? Tulisiko esimerkiksi kehittää keinoja, joilla ohjataan yhteenliittymää ja jäsenluottolaitoksia nykyistä laajemmin ja ongelmia tehokkaammin ennaltaehkäisevästi?

-

Muut mahdolliset huomiot yhteenliittymän ohjauksesta ja valvonnasta?

-

Voimassa olevassa yhteenliittymälaisissa ei ole erillisiä säännöksiä yhteenliittymän hallinnon järjestämisestä. Millaisia muutostarpeita tässä aihealueessa on havaittu? Tulisiko esimerkiksi

keskusyhteisön lakisääteisen valvontaroolin edellyttämien tehtävien riippumattomuuden varmistaminen huomioida nykyistä tarkemmin?

-

Muita kommentteja keskusyhteisön ja yhteenliittymän hallinnon järjestämiseen:

-

Yhteenliittymälain 4.2 §:ssä säädetään keskusyhteisölle sallituista omistuksista ja keskusyhteisölle sallitusta muusta toiminnasta. Säännöksen mukaan ”Keskusyhteisö saa tarjota yhteenliittymään kuuluvien yritysten tarvitsemia palveluja, omistaa osakkeita ja osuuksia yhteenliittymään kuuluvissa yrityksissä ja harjoittaa muuta yhteenliittymän kannalta perusteltua sijoitustoimintaa. Keskusyhteisö ei saa harjoittaa merkittävässä määrin muuta liiketoimintaa.” Havaintojanne sääntelyn mahdollisista selkeyttämis- ja muutostarpeista, ottaen huomioon myös yhteenliittymän keskusyhteisön nimenomaiset tehtävät yhteenliittymän ohjauksessa ja yhteisvastuumekanismissa?

-

Muita huomioita ja sääntelyn kehittämistarpeita talletuspankkien yhteenliittymien näkökulmasta?

-

2. Laki liikepankeista ja muista osakeyhtiömuotoisista luottolaitoksista (1501/2001,liikepankkilaki)

Huomioitanne yritysjärjestelyitä koskevan sääntelyn toimivuudesta (2–3 luvut) ja kehittämistarpeista?

-

Huomioitanne liiketoiminnan luovutusta koskevan sääntelyn (4 luku) toimivuudesta ja kehittämistarpeista?

-

Huomioitanne toimiluvan luopumista koskevan sääntelyn (5 luku) toimivuudesta ja kehittämistarpeista?

-

Huomioitanne selvitystilaa ja konkurssia koskevan sääntelyn (6 luku) toimivuudesta ja kehittämistarpeista?

-

Mahdollisia muita huomioita ja kehitysehdotuksia liikepankkilakiin liittyen?

-

3. Laki osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista (423/2013,osuuspankkilaki)

Huomioitanne varojen jakoa ja sidottua omaa pääomaa koskevan sääntelyn (2 luku) toimivuudesta ja kehittämistarpeista?

-

Huomioitanne yritysjärjestelyitä koskevan sääntelyn toimivuudesta (3–4 luvut) ja kehittämistarpeista?

-

Huomioitanne liiketoiminnan luovutusta koskevan sääntelyn (5 luku) toimivuudesta ja kehittämistarpeista?

-

Huomioitanne toimiluvan luopumista koskevan sääntelyn (6 luku) toimivuudesta ja kehittämistarpeista?

-

Huomioitanne selvitystilaa ja konkurssia koskevan sääntelyn (7 luku) toimivuudesta ja kehittämistarpeista?

-

Mahdollisia muita huomioita ja kehitysehdotuksia osuuspankkilakiin liittyen?

-

4. Säästöpankkilaki (1502/2001)

Voimassa oleva säästöpankkilaki on vuodelta 2001. Eri yhteyksissä säästöpankkilain on havaittu tarvitsevan uudistuksia. Missä teemoissa ovat keskeisimmät uudistustarpeet? Aseta esiin nostamasi teemat tärkeysjärjestykseen.

-

Havaintoja kantarahasto-osuuksia ja säästöpankin oman pääoman hallintaa liittyvän sääntelyn toimivuudesta? Mitä uudistustarpeita on havaittu tähän liittyen?

-

Säästöpankkilain mukaan säästöpankin hallintojärjestelmä rakentuu säästöpankin isännistä ja säästöpankin hallituksesta. Säästöpankin hallintorakenne määritetään tarkemmin säästöpankin säännöistä. Säännöissä määritetään muun muassa säästöpankin isäntien valinta (esimerkiksi säästöpankkikokouksessa) sekä se, onko säästöpankilla hallintoneuvosto. Kehitysehdotuksia säästöpankin hallintorakenteen sääntelyyn liittyen?

-

Kehitysehdotuksia säästöpankkiliitännäisten yritysjärjestelyjen sääntelyyn?

-

Mahdollisia muita huomioita ja kehitysehdotuksia säästöpankkilakiin liittyen?

-

5. Laki hypoteekkiyhdistyksistä (936/1978, Hypo-laki)

Voimassa oleva Hypo-laki on vuodelta 1978. Missä teemoissa ovat keskeisimmät uudistustarpeet? Aseta esiin nostamasi teemat tärkeysjärjestykseen.

-

Mahdollisia muita huomioita ja kehitysehdotuksia Hypo-lakiin liittyen?

-

6. Laki rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta (699/2004, rava-laki)

Mahdollisia huomioita ja kehitysehdotuksia rava-lakiin liittyen?

-

Elomaa Sari

Vanhustyön keskusliitto - Centraförbundet för de gamlas väl ry